

YARGI MENSUPLARI HAKKINDAKİ HAKSIZ VE KÖTÜ NİYETLİ İHBAR VE ŞİKAYETLERDE HUKUKİ VE CEZAI SORUMLULUK

*Dr. Bahattin ARAS **

ÖZET

Hak arama hürriyeti ve dilekçe hakkı çerçevesinde herkes hakim ve savcılar hakkında ihbar ve şikayette bulunabilir. Ancak burada vatandaşın dilekçe hakkı önemli olduğu kadar yargı görevini yerine getiren hakim ve savcılarının haksız, kötü niyetli veya uydurulmuş dilekçelerle karalanmaması, meşgul edilmemesi ve bu surette etki altına alınmaması gerekir. Diğer bir ifade ile hak arama hürriyeti ile hakim ve savcının “lekelenmeme hakkı” arasında bir dengenin sağlanması gerekmektedir. Kanun koyucu bu nedenle haksız, kötü niyetli ve delil uydurularak yapılan ihbar ve şikayetler bakımından 2802 sayılı Kanunda hukuki ve cezai müeyyideler öngörmüştür.

Anahtar Kelimeler: Şikayet, Haksız Şikayet, Kötü Niyet, Delil Uydurma, Sorumluluk

THE LEGAL AND CRIMINAL RESPONSIBILITY ABOUT UNFAIR, MALICIOUS AND FABRICATED EVIDENCE, REPORTS AND COMPLAINTS AGAINST THE MEMBERS OF JUDICIARY

ABSTRACT

Within the framework of the right to legal remedies and the right to petition, everyone can report and complain about judges and prosecutors. However, as much as the right of citizens to petition is important, judges and prosecutors who fulfill their judicial duties should not be scribbled, engaged, or affected in this way by unfair, malicious or fabricated petitions. In other words, it is necessary to ensure a balance between the right to legal remedies and the “right not to be spotted” of the judge and prosecutor. For this reason, in order to prevent the unfair,

* Dr., Freelance Editör/Danışman, bahattinaras2018@gmail.com, ORCID :0000-0002-3551-7363.

malicious and fabricated evidence reports and complaints, the legislator puts in order legal and criminal sanctions in the law numbered 2802.

Keywords: Petition, The right to petition, Malicious, Fabricated evidence, Responsibility

GİRİŞ

Anayasanın 36. maddesi ile güvence altına alınan hak arama özgürlüğü kapsamında herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunmada bulunabilecekleri gibi yine Anayasanın 74. Maddesinde düzenlenmiş olan dilekçe hakkı çerçevesinde kişiler, yetkili kurum ve kuruluşlara başvurmak suretiyle kendilerine zarar verenlere karşı haklarının korunmasını, yasal işlem yapılmasını ve cezalandırılmalarını isteme hak ve yetkilerine sahiptir.

Şikayet etme, bir hak olmanın yanı sıra kişiye sorumluluk da yüklemektedir. Şikayet hakkının amaca uygun olarak kullanılmış olması gerekir. Amaca uygunluk öz çıkarın korunması ile mümkündür. Aksi takdirde şikayet hakkının haksız ve kötüye kullanılma durumu ortaya çıkacaktır. İlgili makamlara yapılan şikayet ve ihbar, açılan ceza davaları, bu hakkın koruduğu çıkarı elde etmek için yapılmışsa amaca uygun bir davranış olarak hukuka da uygundur. Ancak bu hak öz çıkarın korunması yerine başkasını zarara uğratmak için haksız ve kötü niyetli kullanılmışsa artık hukuka uygunluktan söz edilemeyecektir. Başkasını zarara uğratmak için bir hakkın kullanımı iyi niyet kurallarına aykırıdır.

Şikayet hakkı, herkesin kendisine zarar veren kişi ve kurumları şikayet etme hakkı olduğundan dolayı, hakim ve savcılarda bu kapsamda kişi ve kurumlara verdikleri zararlardan dolayı şikayet edilebilirler. Ancak yargı görevinin gerektirdiği hassasiyet nedeniyle şikayet hakkı kullanılırken hakim ve savcının lekelenmeme hakkına da riayet edilmesi lazımdır. Diğer bir ifade ile şikayet hakkının amacına uygun olarak ve karşı tarafın maddi veya manevi varlığına saldırı kastı taşımadan yapılması gerekmektedir.

Şikayet hakkının amaca uygun olarak kullanılması zorunluluğunun bir gereği olarak hakim ve savcılar hakkında haksız ve kötü niyetli ya da delil uydurularak yapılmış ihbarlar ve şikayet 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununda özel müeyyidelere tabi tutulmuştur. Disiplin cezasını gerektirmeyen ihbar ve şikayetin haksız veya kötü niyetle yapıldığı ya da delil uydurularak yapılması halinde bu ihbar ve şikayet bakımından uygulanacak hukuki ve cezai yaptırımlar ile bu konuda uygulanacak usul 2802 sayılı Kanunun 76. maddesinde düzenlenmiştir.

Bu çalışmada hakim ve savcılar hakkında yapılan ihbar ve şikayetlerin haksız, kötü niyetli ve delil uydurularak yapılması halinde uygulanacak idari, cezai ve hukuki yaptırımlar ve buna ilişkin usul ele alınacaktır.

I. YARGI MENSUPLARI HAKKINDA YAPILACAK İHBAR ve ŞİKAYETLERDE USUL

A. ŞİKAYET HAKKI

Anayasanın 36. maddesi ile güvence altına alınan hak arama özgürlüğü kapsamında herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunmada bulunabilecekleri gibi yine Anayasanın 74. Maddesinde düzenlenmiş olan dilekçe hakkı çerçevesinde kişiler, yetkili kurum ve kuruluşlara başvurmak suretiyle kendilerine zarar verenlere karşı haklarının korunmasını, yasal işlem yapılmasını ve cezalandırılmalarını isteme hak ve yetkilerine sahiptir.

Anayasanın güvence altına aldığı hak arama özgürlüğünün yanında, yine Anayasanın “*Temel Haklar ve Hürriyetlerin Niteliği*” başlığını taşıyan 12. maddesinde herkesin kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve özgürlüklere sahip olduğu belirtildikten başka, 17. maddesinde de, herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip bulunduğu düzenlenmiştir. Bu bağlamda Türk Medeni Kanunu’nun 24. maddesinde, kişilik haklarına yapılan saldırının unsurları belirtilmiş ve hukuka aykırılığı açıklanmış; 25. maddesinde ise, kişilik haklarına karşı yapılan saldırının dava yolu ile korunacağı açıklanmıştır. Ayrıca haksız şikayet aynı zamanda Türk Borçlar Kanunu’nun 49. maddesi bağlamında zarar doğuran bir haksız fiil olması nedeniyle haksız şikayet eden hâksız fiil sorumluluğu kapsamında da zarar görene karşı sorumludur¹. TBK’nun 58. maddesinde ise haksız saldırının yaptırımını düzenlenmiştir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2014 tarihli² ilamında da vurgulandığı üzere hak arama özgürlüğünün kullanım şekillerinden biri olan şikayet, yanlışları tartışmanın ve bunlara olası çözümler bulabilmenin bir yolu olduğuna göre serbestçe dile getirilebilmelidir. Hak arama özgürlüğü bağlamında ele alınacak olan şikayet hakkı, meşru bir amaç için kullanılırken,

¹ **Gökcan, Hasan Tahsin** : Haksız Fiil Hukuku ve Maddi – Manevi Tazminat Davaları, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009, s.1022 vd.

² Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 2013/4-418 E., 2014/200 K. 05.03.2014 T., <http://kazanci.com.tr/gunluk/hgk-2013-4-1183.htm>, E.T.: 23/06/2020

içeriğine konu bilgi (olgular) ile kanaatler (değer yargıları) açısından bir değerlendirmeye tabi tutulabilir. Olgular kanıtlanabilir; oysa değer yargılarının doğruluğu kanıta başvurularak ortaya konamaz. Kanaatler, bir olay ya da durum konusunda bir bakış açısını veya kişisel bir değerlendirmeyi dile getirir; bunların doğru ya da yanlış olduklarının kanıtlanması olanaksızdır. Fakat kanaatin temelini oluşturan olguların doğru ya da yanlış olduğunu kanıtlamak mümkündür.

Şikayet, kullanılması bir hak olmasının yanında, kişiye sorumluluk da yüklemektedir. Şikayet hakkının kötüye kullanılmış olup olmadığının tespitinde bakılacak unsur şikayet hakkının amaca uygun olarak kullanılmış olmasıdır. Amaca uygunluk öz çıkarın korunması ile mümkündür. İlgili makamlara yapılan şikayet ve ihbar, açılan ceza davaları, bu hakkın koruduğu çıkarı elde etmek için yapılmışsa amaca uygun bir davranış olarak hukuka da uygundur. Ancak bu hak öz çıkarın korunması yerine başkasını zarara uğratmak için kullanılmışsa artık hukuka uygunluktan söz edilemeyecektir. Başkasını zarara uğratmak için bir hakkın kullanımı iyi niyet kurallarına aykırıdır.

Öte yandan, şikayet hakkı amaca uygun olarak kullanılmasının yanı sıra uygun araçlarla da kullanılmalı, hakkın kullanılmasında gerçek olaylara dayanılmalı ve aşırı davranılmamalıdır. Salt kötü düşünce ile yapılan ve temelindeki olaylar gerçek olmayan ihbar ve şikayetler hukuka aykırı davranış niteliğindedir³.

Şikayet hakkının kötüye kullanıldığından söz edebilmek için ihbar veya şikayetin karşı tarafın suçsuzluğunu bilerek zarar vermek veya küçük düşürmek amacıyla yapılması yahut şikayet konusu hakkında delil ve emare olmadığı halde şikayetin yapılmış olması gerekir.

Hak arama özgürlüğü ile kişilik haklarının karşı karşıya geldiği durumlarda; hukuk düzeninin bu iki değeri aynı zamanda koruma altına alması düşünülemez. Daha az üstün olan yararın, daha çok üstün tutulması gereken yarar karşısında o olayda ve o an için korumasız kalmasının uygunluğu kabul edilecektir. Hak arama özgürlüğü, diğer özgürlüklerde olduğu gibi sınırsız olmayıp kişi salt başkasını zarar vermek için bu hakkı kullanamaz. Bu hakkın hukuken korunabilmesi ve yerinde kullanıldığının kabul edilebilmesi için şikayet edilenin cezalandırılmasını veya sorumlu tutulmasını gerektirecek yeterli kanıtların mevcut olması da zorunlu değildir. Şikayeti haklı gösterecek bazı emare ve olguların zayıf ve dolaylı da olsa

³ **Serttaş, Alp Tolgahan:** Türk Ceza Hukukunda İftira Suçu (TCK m. 267), 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s.122 vd.

varlığı yeterlidir. Bunlara dayanarak başkalarının da aynı olay karşısında davalı gibi davranabileceği hallerde şikayet hakkının kullanılmasının uygun olduğu kabul edilmelidir. Aksi halde şikayetin hak arama özgürlüğü sınırları aşarak kullanıldığı, kişilik değerlerine saldırı oluşturduğu sonucuna varılmalıdır⁴.

B. HAKİM VE SAVCI HAKKINDA İHBAR VE ŞİKAYETTE BULUNULMASI

Hakim ve savcılar hakkında yürütülecek disiplin soruşturmasının başlayabilmesi için ya hakim ve savcı hakkında bir ihbar ve şikayet veya müfettiş tarafından yapılan denetim sırasında disiplin işlemini gerektiren bir hususa vakıf olunması veyahut Kurulun haricen vakıf olması gerekmektedir⁵.

Hakim ve savcılar hakkında yapılacak ihbar ve şikayetlerin işleme konulabilmesi için 2802 sayılı Kanununun 97. maddesindeki düzenlemeler uyarınca şekil ve esas bakımından belli hususları içermesi gerekmektedir⁶. Bu madde de belirtilen hususların varlığının tespiti halinde dilekçe işleme konulacaktır. Aksi takdirde dilekçe işleme konulmayacaktır. Bu bağlamda öncelikli olarak yargı bağımsızlığı ve hâkimlik teminatına zarar görmemesi bakımından hakim ve savcılar hakkında yapılan şikayetlerin somut delille desteklenmesi gerekmektedir⁷.

Diğer taraftan ihbar ve şikayetler konusunda yaşanan bir sorun ise medeni haklarını kullanma ehliyetinden mahrum olanların yaptığı ihbar ve şikayetlerdir. HSK'nın 30/04/2014 tarihli "*Hakim ve savcılar hakkındaki araştırma, inceleme ve soruşturma işlemleri*" konulu 2 No'lu Genelgesinin sonuç kısmınının 17 No'lu bendindeki düzenleme uyarınca şikâyetçinin medeni haklarını kullanma ehliyetinden mahrum olduğunun anlaşılması hâlinde durumun izah edilmesi, vesayet altına alınmamış olmakla birlikte akıl hastalığına düşer olduğunun anlaşılması durumunda, varsa raporun soruşturma evrakına eklenmesi ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun "*Akıl hastalığı ve akıl zayıflığı*" kenar başlıklı 405. maddesine göre işlem yapılması için konunun yetkili vesayet makamına bildirilmesi gerekmektedir.

⁴ Yargıtay 4. HD., 2018/5207 E., 2019/2590 K., 6.5.2019 T., <http://kazanci.com.tr/gunluk/4hd-2018-5207.htm>, E.T.:25/06/2020

⁵ **Özen, Muharrem** : Hakimin Cezai Sorumluluğu, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara , 2005, s.265

⁶ **Baş, Eylem**: Hâkimlerin ve Savcılarının Disiplin Yönünden Soruşturulmaları ve İşledikleri Suçlar Nedeniyle Yargılanmaları, Ankara Barosu Dergisi, Y.2016, S.3, s.291

⁷ **Eraslan, Yunus**: Türk Hukukunda Yargı Mensuplarının Disiplin Sorumluluğu, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s.201; **Aldemir, Hüsnü**: Hakimlik ve Savcılık Mesleğinin Temel Esasları, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s.426 vd.

1. Disiplin Soruşturmasına Konu Edilemeyecek İhbar ve Şikayetler

Anayasanın “*Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı*” başlıklı 74. maddesindeki dilekçe hakkı çerçevesinde herkes hakim ve savcılar hakkında ihbar ve şikayette bulunabilir. Ancak hakim ve savcılar hakkında işleme konulacak ve disiplin soruşturmasına dayanak olabilecek dilekçeler bakımından belirli şartlar aranmaktadır. Burada vatandaşın dilekçe hakkı önemli olduğu kadar yargı görevini yerine getiren hakim ve savcılarının haksız, kötü niyetli veya uydurulmuş dilekçelerle karalanmasının, yıpratılmasının, meşgul edilmesinin ve bu surette etki atına alınmasının engellenmesi amaçlanmaktadır⁸. Diğer bir ifade ile vatandaşın şikayet hakkı önemli olduğu kadar hakim ve savcının “lekelenme hakkı”na da saygı gösterilmesi gerekir.

Bu şekilde dilekçe hakkının kötüye kullanılmaması ve yargı mensuplarının sürekli şikayet ve ihbarlarla meşgul edilip yıpratılmaması bakımından kanun koyucu yargı mensupları hakkında bir ihbar ve şikayetin işleme konulabilmesi bakımından 2802 sayılı Kanunda önemli düzenlemelere yer vermiştir⁹. Kanunun “*İhbar ve şikayetler*” kenar başlıklı 97. maddesindeki düzenleme uyarınca hakim ve savcılar hakkında;

- a) Belli bir konuyu içermeyen veya somut delile dayanmayan,
- b) Başvuru sahibinin adı, soyadı, imzası ile iş veya yerleşim yeri adresi ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası bulunmayan,
- c) Daha önceden şikâyet konusu yapılp sonuçlanan hususlarda yeni delil içermeyen,
- d) Kanun yollarına başvuru sebebi olarak ileri sürülebilecek veya hakimlerin yargı yetkisi ve takdiri kapsamında kalan hususlara ilişkin bulunan,
- e) Akıl hastalığı sebebiyle vesayet altına alınanlar ile henüz vesayet altına alınmamış olmakla birlikte bu hastalığa duçar oldukları sağlık kurulu raporu ile belirlenenlerce verilmiş olan,

ihbar ve şikâyetler işleme konulmaz. Ancak başvuru sahibinin adı, soyadı, imzası ile iş veya yerleşim yeri adresi ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için Türkiye Cumhuriyeti kimlik

⁸ **Eskiler, Selman** : Hakim ve Savcıların Disiplin, Cezai ve Hukuki Sorumlulukları, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s.54

⁹ **Çiftçioğlu, Cengiz Topel**: 2802 Sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununa Göre Hâkim ve Savcıların Disiplin Soruşturmaları, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y.2011, C.13, S.1 s.141

numarası bulunmayan ihbar ve şikâyetlerin somut delillere dayanması durumunda, konu hakkında gerekli araştırma ve inceleme yapılır.

Kanunun bu maddesi ile disiplin işlemine konu edilecek ihbar ve şikâyetler bakımından bir standart oluşturulmuştur. Burada ihbarcısı veya şikâyetçisi belli olmamasına karşın somut delillere dayandığı değerlendirilen dilekçelerin işleme konulmasında sorunlar yaşanmaktadır. İhbar eden veya şikâyetçisi belli olmayan bu tip dilekçelerde “somut delil” değerlendirmesinin nasıl yapılacağı hususu uygulamada sorunlara neden olmaktadır. Bu şekilde “somut delil” kavramının geniş yorumlanması halinde neredeyse bütün şikâyetçisi belli olmayan ihbar ve şikâyetler işleme alınacaktır. Bu ise kanun koyucunun amacını aşan bir durumdur. Uygulamada bu fıkra hükmünün kötüye kullanıldığı ve HSK tarafından herhangi bir standart geliştirilmeden aleyhe kullanıldığı görülmektedir.

Anayasal dilekçe hakkının bir gereği olarak şikâyet hakkını kullanan vatandaşın bu hakkını denetlenebilir bir şekilde kendi kimlik bilgileriyle yapması aksi takdirde şikâyetin işleme konulmaması gerekir. Bu nedenle bu maddenin mevcut halde dar yorumlanması gerekir. Ayrıca 2802 sayılı Kanunda değişiklik yapıldığında maddenin düzeltilmesi gerekir.

2. İhbar ve Şikâyet Dilekçesi Üzerine Yapılacak İşlemler

Hakim ve savcılar hakkında ihbar ve şikâyetler doğrudan HSK’ya yapılabileceği gibi başsavcılıklar veya komisyon başkanlıkları vasıtasıyla da yapılabilir. Doğrudan kurula yapılacak başvurular Kurul tarafından işleme alınmaktadır. Ancak ilgili başsavcılıklar veya komisyon başkanları aracılığı ile verilen ihbar ve şikâyet dilekçeleri bakımından Anayasanın 139, 159 ve 144. maddeleri ve bu maddeler çerçevesinde özel yargılanma usullerine ilişkin esasları düzenleyen 2802 sayılı Kanun ile 6087 sayılı Kanundaki hükümler çerçevesinde bu konuda yetki Kurulda olduğundan ilgili savcılığın bu dilekçelerle ilgili özel disiplin hükümlerinin ihlal edilmemesi bakımından 2 No’lu Genelgenin sonuç kısmının 1 ve 2 No’lu bentleri belirlenen esaslara göre hareket etmesi gerekmektedir. Buna göre;

“...Hâkim ve savcılar hakkındaki ihbar ve şikâyetler ile yapılan araştırma, inceleme ve soruşturma işlemlerinde;

1) Hakim ve savcılar hakkında ihbar veya şikâyeti içeren dilekçe veya evrakın Cumhuriyet başsavcılıkları ile adalet komisyonlarına intikal etmesi hâlinde, herhangi bir araştırma, inceleme ve soruşturma işlemi yapılmadan;

a) Adalet Bakanlığı merkez, bağlı ve ilgili kuruluşları ile uluslararası mahkemeler veya kuruluşlarda görev yapan hakim ve savcılar, geçici yetki veya görevlendirme ile başka bir

kurum, kurul veya kuruluştta çalışan hakim ve savcılar, idari görevleri yönünden savcılar ve Komisyon işlerine yönelik görevleri yönünden adalet komisyonu başkan ve üyeleriyle ilgili olanların Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne,

b) (a) bendi kapsamı dışında kalan hakim ve savcılarla ilgili olanların ise Kurul Genel Sekreterliğine gönderilmesi,

2) Hakim ve savcıların kişisel suçlarına ilişkin ihbar ve şikâyetlerde izne gerek bulunmadığından soruşturmanın 2802 sayılı Kanununun 93. maddesi gereğince;

a) İlgilinin yargı çevresinde bulunduğu ağır ceza mahkemesine en yakın ağır ceza mahkemesi Cumhuriyet başsavcısı,

b) Adalet Bakanlığı merkez, bağlı ve ilgili kuruluşları ile uluslararası mahkemeler veya kuruluşlarda görev yapan hakim ve savcılar (2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun 98 inci maddesi uyarınca birinci sınıf hakim ve savcılar hariç) hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcısı tarafından bizzat yürütülerek sonuçlandırılması, bu nevi soruşturmaların kolluğa bırakılmaması, düzenlenecek iddianame veya kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararın ilgili soruşturma evrakı örneği ile birlikte; kamu davası açıldığında ise yargılama neticesinde verilen mahkeme kararının kesinleşmiş tasdikli bir suretinin disiplin yönünden yapılacak değerlendirmeye esas olmak üzere bu bentte sayılanlar yönünden Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne; bunun dışındakilerin ise Genel Sekreterliğe gönderilmesi... “

gerekmektedir. Genelge, 680 sayılı KHK ile 2802 sayılı Kanununun 93. maddesinde yapılan değişiklikle uyumlu hale getirilmemiş olsa da mevcut haliyle yapılacak işlemler bakımından önemli düzenlemeler içermektedir. Ancak Kanununun 93. maddesinde yapılan değişikliğin bir gereği olarak hakim ve savcılar hakkındaki kişisel suç iddiasına ilişkin ihbar ve şikâyet dilekçeleri hakkındaki soruşturmanın;

➤ İlgilinin görev yaptığı yerin bağlı olduğu bölge adliye mahkemesinin bulunduğu yerdeki il Cumhuriyet başsavcılığı,

➤ Adalet Bakanlığı merkez, bağlı ve ilgili kuruluşlarındaki hakim ve savcılar bakımından Ankara Cumhuriyet Başsavcısı

tarafından bizzat yürütülerek sonuçlandırılması gerekmektedir.

Diğer taraftan Genelgede “İhbar veya şikâyetin müstear isimle yapıldığının anlaşılması veya ihbarcı ile şikâyetçinin tespit edilememesi ya da bunlara ulaşılamaması hâllerinde, evrakın bu gerekçelerle iade edilmemesi, tahkiki mümkün isnat ve iddiaların araştırılarak durumun açıklığa kavuşturulması,” gerektiği belirtilmiştir. Aslında burada her ne

kadar “*tahkiki mümkün*” kavramına yer verilmiş ise de bu Kanunun 97. maddesine uygun değildir. Zira Kanunun 97. maddesi uyarınca Başvuru sahibinin adı, soyadı, imzası ile iş veya yerleşim yeri adresi ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası bulunmayan ihbar ve şikâyetler ancak “*somut delillere*” dayanması durumunda, konu hakkında gerekli araştırma ve inceleme yapılabilir. Kanun koyucunun hakim ve savcının keyfi olarak yıpratılmaması bakımından özellikle belirlediği “somut delil” kavramının kullanılması gerekmektedir. Genelgede esas olarak bu tip dilekçeler gelmiş olsa bile bunların bir işlem yapılmadan Kurula gönderilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır. Burada isimsiz ve imzasız dilekçede kişisel suç iddiası söz konusu olsa bile Kanunun 97. maddesi gereğince somut delil bulunduğuna ilişkin değerlendirme Kurula ait olacağından bu tür dilekçelerin Kurula gönderilmesi ve oradan gelen karara göre hareket edilmesi gerekir.

3. Şikayetten Vazgeçilmesi

Hakim ve savcı hakkında şikayette bulunan kişinin şikayetten vazgeçmesi halinde bunun hukuki durumuna ilişkin olarak 2802 sayılı Kanunun 76/1. maddesinde özel hüküm bulunmaktadır. Düzenleme uyarınca bir kişinin şikâyeti üzerine hakim ve savcı hakkında başlanan disiplin soruşturması, şikâyetten vazgeçilse bile durdurulmaz. Burada Kurul dilekçenin sonucunda şikayetçinin haksız veya kötü niyetli veyahut delil uydurduğunu tespit etmesi halinde maddedeki düzenlemeler uyarınca idari ve cezai gereğini yapacaktır¹⁰. Görüldüğü üzere şikayetçinin şikayetten vazgeçmesi şikayet edilen hakkındaki disiplin sürecini doğrudan sonlandırmadığı gibi şikayetçinin de haksız şikayet nedeniyle idari ve cezai sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. Disiplin soruşturmasının nihai sonucuna göre değerlendirme yapılacaktır.

4. Komisyon Başkanı ve Başsavcıların İhbar ve Şikayetleri

Hakim ve savcılar hakkında ihbar ve şikayetlerin bir diğer kaynağı da komisyon başkanları ve başsavcılardır. 2802 sayılı Kanunun 62. maddesinin son fıkrası uyarınca adalet komisyonu başkanları görev yaptıkları yargı çevresi içindeki hakimlerin; ağır ceza Cumhuriyet başsavcıları ise merkezdeki Cumhuriyet savcılarını ile bağlı ilçe Cumhuriyet başsavcı ve Cumhuriyet savcılarının; öğrendikleri disiplin cezasını gerektiren eylemlerini Adalet Bakanlığına bildirirler¹¹. 2010 yılında Anayasanın 159. maddesinde değişiklik yapılmasına

¹⁰ Çiftçioğlu, s.150

¹¹ Çakmak, Seyfullah : Hakim ve Savcılar Hakkındaki Araştırma, İnceleme ve Soruşturma İşlemleri, Adalet Dergisi, Y.2012, S.43, s.116

rağmen 2802 sayılı Kanunun bu hükmü Anayasanın değişen hükümleri ile uyumlu hale getirilmemiş ve güncellenmemiştir. Burada disiplin soruşturması bakımından asıl yetkili merci HSK olduğundan komisyon başkanları ve başsavcılarının disiplin cezasını gerektiren eylemleri HSK'ya bildirmesi gerekmektedir. Zira Anayasanın 159. maddesi karşısında bu hüküm zımnen ilga olmuş durumdadır.

Kanundaki bu düzenleme komisyon başkanları ve başsavcılara uyulması zorunlu bir görev yüklemiştir. Burada komisyon başkanı ve başsavcılarının takdir yetkisi bulunmadığından dolayı disiplin ihlali niteliğindeki eylemleri her durumda bildirmeleri gerekmektedir. Dolayısıyla komisyon başkanı ve başsavcılar genel disiplin eylemlerinde olduğu gibi hakim ve savcılarının işlediklerini iddia ettikleri disiplin eylemleri yönünden de yapacakları ihbar ve şikayetlerde dikkatli, özenli ve iyiniyetli hareket etmeleri gerekmektedir.

C. HAKİMLİK TEMİNATI VE YARGI BAĞIMSIZLIĞI BAĞLAMINDA HAKSIZ İHBAR VE ŞİKAYETLER

Hakimlik teminatı, hakimlerin bağımsızlığını tam olarak gerçekleştirebilmek için, her türlü maddî ve manevî baskıdan uzak olarak, huzur ve sükun içinde görev yapabilmeleri için hakimlere tanınan kişisel güvenceler olarak tanımlanabilir¹². Diğer bir ifade ile hakimlik teminatı, bir dava açılmak suretiyle huzura getirilen uyuşmazlıkların adalet, yasalar ve vicdani kanaat uyarınca hüküm vermek suretiyle çözüme kavuşturulması için yargılama yapıp hüküm verecek hakimlerin bağımsızlık ile tarafsızlıklarını sağlamak üzere oluşturulan bir kurumsal mekanizmadır. Burada hakimin kendini güven içerisinde hissederek vicdanına göre karar vermesi sağlandığı gibi esasen adaletin müdahalesiz bir şekilde tecelli ettiği hususunda toplumda bir güven tesisi de sağlanmış olmaktadır. Anayasanın 139. Maddesinde düzenlenmiş olan hakimlik teminatının etkin işleyebilmesi ve hakimlerin ve savcılarının yargısal görevlerini bağımsız ve tarafsız yürütebilmeleri bakımından içten ve dıştan gelen müdahalelere karşı korunmaları, haksız itham ve söylemlere karşı güvence altında bulunmaları gerekir¹³.

Hakimlik teminatının ve yargı bağımsızlığı korunması noktasında da hakim ve savcılara yönelik şikayet ve ihbarların belli standartlara bağlanması gerekir. Zira yargının dış bağımsızlığı sorunu bağlamında haksız ihbar ve şikayetler önemli bir konudur. Hakim ve savcılarının dıştan gelen bu çevresel baskıların en bariz etki gösterdiği alan haksız ve isimsiz şikayetlerdir. Aynı şekilde hakimin yargısal yetkisine giren hususlarda vermiş olduğu

¹² **Gözler, Kemal** : Türk Anayasa Hukuku, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa, 2000, s.851

¹³ **Çiftçioğlu**, s.129

kararlardan dolayı şikayet edilmesi de yargı bağımsızlığına müdahale niteliğindedir. Bu noktada 2802 sayılı Kanunun “*İhbar ve şikayetler*” kenar başlıklı 97. maddesi hakim ve savcıların buldukları çevreden kendilerine yönelecek şikayet suretiyle baskı altına almayı engelleyici düzenlemeler önem arz etmektedir.

II. HAKSIZ ve KÖTÜ NİYETLİ İHBAR ve ŞİKAYETLERDE SORUMLULUK

A. HAKSIZ VE KÖTÜ NİYETLİ ŞİKAYET HALLERİ

1. Haksız Şikayet Halleri

Bir şikayetin hukuk sınırları içinde olup olmadığının tayini için bazı kriterlerin bilinmesi gerekmektedir. Hak arama hürriyeti ile kişilik haklarına müdahale arasında bir denge kurulması ve hakların kötüye kullanılmaması bakımından Yargıtay tarafından içtihatlarla bazı ölçütler geliştirilmiştir. Yargıtay’a göre¹⁴ gerek bilimsel ve gerekse yargısal görüşlerde benimsenen fikre göre eğer ihbar ve şikayette bulunan kimse, elinde şikayetine konu edeceği olayın vukuuna delalet edecek ciddi ve inandırıcı kanıtları bulunmadığı halde, sırf tahmin ve benzetmeye dayanarak ya da vasat düzeyde bir kimsenin dahi yeterliliğini tartışabileceği kanıtları yeterli sayarak bir suçlama ile şikayet yoluna gitmiş ise bu kişinin davranışında aşırılığın, hukuka aykırılığın ve ağır kusurun varlığını kabul zorunludur. Bu durumda da elbette haksız ve sorumluluk doğuran bir şikayet söz konusu olacaktır.

Yargıtay,¹⁵ şikayeti haklı gösterecek küçük bir delil ve emarenin bulunmadığı durumda yapılan şikayetin hakkının kötüye kullanılması olmanın yanı sıra ortada hiçbir emare bulunmaksızın¹⁶ sadece kendi tahminine ve zanna dayanarak başvuru hakkının kullanılması

¹⁴ Yargıtay 4. HD., 1988/9920 E., 1988/2217 K., 08.03.1988 T., <https://www.forumadalet.net/index.php?topic=2649.0>, E.T.: 27/06/2020

¹⁵ Yargıtay 4.HD., 2002/11734E., 2002/2512 K., 06.03.2002 T. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, E.T.:22/06/2020

¹⁶ “...Ek mesai ile ilgili bölüm yönünden ise, ... tarafından davacı doktor hakkında soruşturma izni verilmesi üzerine; görevi kötüye kullanma, nitelikli dolandırıcılık ve resmi belgede sahtecilik suçlarından soruşturma yürütülmüş, atılı suçların işlendiğine dair somut ve yeterli delil elde edilemediğinden kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiştir. ... 14/01/2013 tarihli yazısında özetle; çalışma gün ve saatleri göz önüne alındığında, yapılan performans karşılığında alınan puanlar arasında dengesizlik olduğu belirtilmiş, bu yazı ile 10/05/2013 tarihli soruşturma raporu arasında çelişki olduğu gerekçesi ile davacı doktor hakkında soruşturma izni verilmiştir. Kaldı ki davacı 26/07/2013 tarihli Savcılık ifadesinde; puanı yüksek işleri mesai dışında yaptığını, ... kendisine orantısız iş yaptığını söylediğini, ancak orantı kurmak zorunda olmadığını, ek mesainin doktora verilen bir hak olduğunu beyan etmiştir.

aşırı bir davranış niteliğinde olup, bu durumun da ilgilinin kişisel haklarını zedelediği için onun (şikayet edilenin) manevi tazminat istemini haklı kılacağına¹⁷ hükmetmiştir.

Bütün bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde;

- Elde ciddi ve inandırıcı kanıtları bulunmadığı halde yapılan¹⁸,
- Sırf tahmine dayalı olarak yapılan,
- Benzetmeye dayalı olarak yapılan,
- Vasat düzeyde bir kimsenin dahi yeterliliğini tartışabileceği kanıtların yeterli sayılarak yapılan,

şikayet haksızdır. Dolayısıyla bir şikayetin haksızlığının değerlendirmesinde bu hususların göz önünde bulundurulması gerekir. Burada Yargıtay kötü niyete varmayan haksızlık durumunun tespitine ilişkin kriterleri ortaya koymuştur. Dolayısıyla hakim ve savcılar hakkında yapılan şikayetlerde de “haksızlık” durumunun tespiti bakımından bu kriterlerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde; ek mesai uygulaması ile ilgili emare bulunduğu görülmektedir. Kaldı ki; eldeki davaya konu edilen ve takipsizlik verilen bu kısmın, şikayet nedeni olmaktan ziyade, oluşu anlatmaya yönelik olduğu ve davalının asıl şikayet sebeplerinin tehdit, hakaret ve yaralama eylemleri olduğu da dilekçe içeriğinden anlaşılmaktadır. Açıklanan nedenlerle istemin tümünden reddi gerekirken, yanılıgılı gerekçe ile kısmen kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın bozulması gerekmiştir...”, Yargıtay 4.HD.: 2015/5198 E., 2016/3163 K., 10.3.2016 T., <https://www.lexpera.com.tr/yargitay-kararlari-baglanti/memurlar-ve-diger-kamu-gorevlilerinin-yargilanmasi-hakkinda-kanun-4483>, E.T.: 21/06/2020

¹⁷ Yargıtay 4. HD, 1989/10406 E., 1989/3213 K., 07.04.1989 T. , <https://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?t=13142>, E.T.: 20/06/2020

¹⁸ “...Somut olayda, davalı polise başvurarak öğretim üyesi olduğu Tıp Fakültesindeki odasının kilidiyle oynandığını anladığında durumu üniversitenin güvenlik birimine haber verdiğini ve odanın kapısının açılarak içeri girildiğinde çalınma ihtimalini düşündüğü evrakların yerinde olduğunu gördüğünü, bu evrakların hastalara yanlış rapor veren davacıya ait raporlar ve bölümde yapılmış bilimsel bir doktora tezine ait önemli yazışmalar olduğunu, bu iki konu da soruşturma ve mahkeme aşamasında olduğundan bu evraklar için bu işe teşebbüs edilebileceğini belirterek davacıdan şüphelendiğini, odasına girmek isteyen kimse ondan şikayetçi olduğunu belirtmiştir. Savcılıkça hırsızlık iddiasıyla ilgili olarak ortada bir suç ve suçlu bulunmadığı, suçun oluşmaması ve müştekinin soyut iddiası dışında herhangi bir kanıt olmadığı gerekçesiyle takipsizlik kararı verilmiştir.

Somut olayın oluşu ve yukarıda belirtilen ilkeler birlikte değerlendirildiğinde, hiçbir emare olmadığı halde, davalının davacıdan şüphelendiğini belirtmesi nedeniyle onun kişilik haklarına saldırıldığının kabulü gerekir...” , Yargıtay HGK., 2004/4-604 E., 2004/608 K., 24.11.2004 T., <https://legalbank.net/belge/y-hgk-e-2004-4-604-k-2004-608-t-24-11-2004-manevi-tazminat/113525>, E.T.:21/06/2020.

Burada önemli olan hususlardan biri de şikayetin haksızlığının tespitidir. Öncelikle şikayetin haksız olması için kasıt şart değil, ihmali bir davranış ve kusur yeterlidir. Haksız şikayeti kötü niyetli şikayetten ayıran temel unsur şikayetçi sırf zarar vermek kastıyla hareket etmemektedir. Burada şikayetçinin ihmal ve özensizliğinden kaynaklı olarak oluşan bir haksızlık hali söz konusudur. Diğer bir ifade ile şikayetçi dikkatsiz, özensiz ve ihmali davranmak suretiyle şikayet hakkını kötüye kullanmıştır.

Yargıtay göre¹⁹ şikayet hakkının kötüye kullanıldığından söz edebilmek için şikayet olunanın kasten ve zarar vermek amacıyla yani kin ve garezle hareket ettiğinin gerçekleşmesi gerekli değildir. Kişinin böyle bir davranışta bulunması kastın varlığı dışında kusurlu bir davranış niteliğinde olsa bile ve derecesi de ağırsa özellikle isnat olunan eylemin işlendiğine dair ortada hiç ya da yeterli emare yoksa şikayet hakkının kötüye kullanıldığı kabulü ve sonuç olarak da manevi tazminata hükmetmek gerekir. Bu kapsamda herhangi bir araştırma yapmadan bir hakimin para karşılığı X isimli kişiyi tahliye ettiğini iddia ederek şikayette bulunan bir kişinin şikayetinin yapılan incelemesinde tahliye edildiği iddia olunan kişinin tahliye olmadığı veyahut bir başka hakim tarafından tahliye edildiğinin anlaşıldığı durumlarda kişinin haksız olduğu açıktır. Şikayete konu hususta kasıtlı hareket etmesi şart olmayıp mevcut vakıanın doğruluğu konusunda ağır kusurlu olduğu ortadadır.

2. Kötü Niyetli Şikayet Halleri

Kötü niyetli şikayet hallerinde, haksız şikayet hallerinden farklı olarak şikayet edenin bilinçli hareket etmesi söz konusudur. Burada şikayet eden şikayetinde haksız olduğunun bilincinde olarak belirli bir zaman diliminde ve özellikle şikayet edileni zarara uğratmak için çabalamaktadır.

Yargıtay'ın kabul ve uygulamalarına göre önceden var olan olayların terfi ve yükselme zamanı gibi bazı dönemlerin beklenerek şikayete konu edilmesi halinde, şikayet hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilmelidir. Diğer bir ifade ile şikayetçi, şikayetin daha zarar verici olması için, belirli dönemleri beklemektedir. Bu genellikle kamu görevlileri açısından , tayin dönemi, terfi zamanı veya yükselme sınavı gibi dönemlerde bu durum söz konusu olmaktadır. İşte şikayet hakkının bu şekilde özellikle zarar vermek kastı ile hareket edilen durumlar bakımından da Yargıtay "...şikayete konu olaylar önceden var olduğuna göre bunların davalı ileolan sözleşmenin davacı tarafından feshedilmesinden sonra gündeme

¹⁹ Yargıtay 4.HD, 1989/281 E., 1989/3471K., 16.05.1989 T., <http://www.turkhukusitesi.com/showthread.php?t=50844>, E.T.: 20/06/2020

getirmesi de şikayetin kötü niyetli olduğunun bir belirtisi olduğuna...²⁰” demek suretiyle bu şekilde yapılan şikayetlerin kötü niyetli olduğuna karar vermiştir. Dolayısıyla önceden olan bir olayın, belirli zamanlar beklenerek şikayete konu edilmesi şikayet hakkının kötüye kullanılmasıdır. Bu şekilde geç yapılan şikayete konu eylem, resen araştırılması gereken adli bir suç veya disiplin suçu ise, şikayet eden ayrıca bu yönden de sorumlu tutulmalıdır.

Öte yandan isimsiz ve imzasız olarak önceki olaylar nedeni ile yapılan ihbar ve şikayetler bakımından da kötü niyetli yapılıp yapılmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda eğer isimsiz ve imzasız bir dilekçenin işleme konulması ve sonrasında da bu isnatların sabit olmadığının ve iftira niteliği taşıdığına anlaşılması durumunda, faili meçhul bir suç oluşacaktır ve bu suça bir kayıt numarası verilmek suretiyle gerekli tahkikatın yapılması için savcılığa yollanması gerekmektedir. Yollanmaması durumunda idari makamların sorumluluğu gündeme gelecektir.

3. Komisyon Başkanı ve Başsavcılarının Haksız ve Kötü Niyetli İhbar ve Şikayetleri

2802 sayılı Kanununun 62. maddesinin son fıkrası uyarınca adalet komisyonu başkanları görev yaptıkları yargı çevresi içindeki hakimlerin; ağır ceza Cumhuriyet başsavcılarını ise merkezdeki Cumhuriyet savcılarını ile bağlı ilçe Cumhuriyet başsavcı ve Cumhuriyet savcılarının; öğrendikleri disiplin cezasını gerektiren eylemlerini Adalet Bakanlığına bildirmeleri gerekir.

Burada 2802 sayılı Kanununun 76. Maddesindeki haksız ve kötü niyetli ihbar ve şikayetlere ilişkin hükümler adalet komisyonu başkanı ya da başsavcı tarafından bildirilen disiplin suçu ihbarları bakımından da geçerlidir. Bu nedenle Kanununun 62. maddesi bağlamında bir görev olarak hakim ve savcı hakkında disiplin suçu nedeniyle yapılan ihbar, makul bir şüpheye dayanarak yapılmışsa, diğer bir ifade ile hakim veya savcının disiplin suçu işlediği konusunda geçerli ve somut olgu ve kanıtlar varsa ihbar konusu olayların sonradan asılsız olduğunun öğrenilmesi, ilgili başkan ya da başsavcının herhangi bir sorumluluğunu doğurmaz²¹. Ancak bu sınırın aşılması haksız, kötü niyetli ve delil uydurularak ihbarda bulunulduğunun anlaşılması halinde ilgili komisyon başkanı ve başsavcı 2802 sayılı Kanunun

²⁰ Yargıtay 4.HD., 2002/5755 E., 2002/5854 K., 15.06.2002 T., <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.html>, E.T.: 21/06/2020

²¹ **Ercan, İsmail** : Hâkim ve Savcılarının Disiplin Sorumluluğu, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı Kamu Hukuku Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2008, s.65-66

76. maddesi uyarınca sorumlu olacaktır. Dolayısıyla komisyon başkanı ve başsavcılar genel disiplin eylemlerinde olduğu gibi hakim ve savcıların işlediklerin iddia ettikleri disiplin eylemleri yönünden de yapacakları ihbar ve şikayetlerde dikkatli, özenli ve iyiniyetli hareket etmeleri gerekmektedir.

B. HAKSIZ ŞİKAYET HALİNDE SORUMLULUK

1. İdari Sorumluluk

Anayasal hak arama özgürlüğü kapsamında yapılan şikayetlerin haksız veya kötü niyetli olduğu durumlarda şikayetçilerin idari ve hukuki sorumlulukları bir çok kanunda olduğu gibi 2802 sayılı Kanunda da düzenlenmiştir. 2802 sayılı Kanunun "*İhbar ve şikayet*" kenar başlıklı 76. maddesinin ikinci fıkrasındaki düzenleme uyarınca soruşturma için özel olarak müfettiş veya yetkili gönderilmesini gerektirmiş olan bir şikayetin haksız olduğunun anlaşılması halinde soruşturma için Devletçe yapılan masraflar hakkında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 329. maddesi uygulanacaktır. CMK'nın "*Suç uydurma ve iftira gibi hâllerde gider*" kenar başlıklı 329. maddesindeki düzenleme uyarınca suç uydurup iftirada bulunduğu sabit olan kimse, bu nedenle yapılmış giderleri ödemeye mahkûm edilir²².

Bu düzenleme uyarınca hakim ve savcı hakkında özel olarak müfettiş veya yetkili gönderilmesini gerektirmiş olan bir şikayetin haksız olduğunun anlaşılması halinde oluşan masrafların şikayetçiden alınması gerekir. Burada şikayetçinin idari sorumluluğu düzenlenmiştir. Kişi anayasal dilekçe hakkı kapsamında şikayette bulunmuş olsa da şikayeti haksız olduğu için bu şikayet nedeniyle oluşan masraflardan sorumlu tutulmaktadır. Bu maddenin uygulanabilmesi için hakim ve savcı hakkında müfettiş veya muhakkik atanmış olması gerekmektedir. Haksız şikayet halinde kötü niyetli şikayet halinden farklı olarak cezai müeyyide öngörülmemiştir.

2. Tazminat Sorumluluğu

Diğer taraftan haksız şikayette bulunan kişinin idari sorumluluğunun yanında haksız şikayette bulunmak suretiyle maddi ve manevi varlığına zarar verdiği hakim ve savcı karşısında tazminat sorumluluğu da bulunmaktadır. Haksız şikayet hali bir kötü niyetli şikayet hali olmadığından burada anayasal hak arama özgürlüğünün ne şekilde kötüye kullanılarak şikayetin haksız hale geldiğinin ortaya konması gerekir. Zira her işleme konulmayan veya

²² Serttaş, s.76 vd.

işleme konulmasına rağmen inceleme veya soruşturma izni verilmeyerek işlemde kaldırılan şikayet, haksız şikayet değildir. Yargıtay'ında yukarıda belirtilen kriterleri çerçevesinde;

- a) Elde ciddi ve inandırıcı kanıtları bulunmadığı halde yapılan,
- b) Sırf tahmine dayalı olarak yapılan,
- c) Benzetmeye dayalı olarak yapılan,
- d) Vasat düzeyde bir kimsenin dahi yeterliliğini tartışabileceği kanıtların yeterli sayılarak yapılan,

Şikayetler haksız olduğundan tazminatı gerektirmektedir. Bunun haricindeki şikayetlerin tazminata konu edilmesi mümkün değildir.

C. KÖTÜ NİYETLİ VEYA DELİL UYDURULARAK YAPILAN İHBAR VE ŞİKAYETLERDE SORUMLULUK

1. İdari ve Cezai Sorumluluk

İhbar ve şikayetçinin hakim ve savcı hakkındaki ihbar ve şikayetinden dolayı sorumlu olduğu diğer hal ise ihbar ve şikayetin **kötü niyetle** yapıldığı veya **delillerin uydurulduğu** durumlardır. Disiplin cezasını gerektirecek mahiyette olan ihbar ve şikayetin **kötü niyetle** yapıldığı veya **delillerin uydurulduğu** anlaşılan hallerde, Kanunun 76/3. maddesine göre işlem yapılacaktır. Yalnız burada kötü niyet ve delil uydurma söz konusu olduğu için artık adli bir suç durumu da ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle bu şekilde kötü niyetli veya delil uydurarak şikayette bulunan kişi hakkında mahkemece 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 267. maddesinin birinci fıkrasında yazılı "**iftira**" suçu bakımından düzenlenmiş olan ceza verilecek²³ ve ayrıca 2802 sayılı Kanunun 76/2. maddesine yapılan yollama nedeniyle disiplin soruşturması için yapılan masraflarında ödenmesine hükmedecektir.

Diğer taraftan kanun koyucu burada **kötü niyetle** veya **delilleri uydurarak şikayette bulunanlar hakkında** kovuşturma yapılmasını Adalet Bakanlığının iznine bağlamıştır. Kovuşturma izninin verilmesi halinde ise soruşturma, şikayet olunan hakim ve savcının mensup olduğu mahkemeye en yakın ağır ceza mahkemesi merkezindeki Cumhuriyet savcısına ve yargılaması ise o yer ağır ceza mahkemesine aittir.

²³ Madde 267- (1) Yetkili makamlara ihbar veya şikayette bulunarak ya da basın ve yayın yoluyla, işlemediğini bildiği halde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat eden kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Burada Anayasanın 74. maddesinde düzenlenmiş olan “dilekçe hakkı” kapsamında kişilerin herhangi bir baskı altında kalmadan ihbar ve şikayetlerini yapabilmeleri bakımından ve her şikayetten dolayı cezai takibata maruz kalmalarının önlenmesi bakımından **kötü niyetle** veya **delilleri uydurarak** şikayette bulunanlar hakkında ceza soruşturması izne tabi kılınmıştır.

TCK'nın 267. maddesinde düzenlenmiş olan iftira suçu adliyeeye karşı işlenen suçlar kısmında düzenlenmiş bir suç tipi olup takibi şikayete tabi değildir. Şikayet hakkının kötüye kullanılmaması bakımından bu şekilde kötü niyetli ve delil uydurarak şikayette bulunan kişiler hakkında hakim ve savcılarla ilgili disiplin soruşturmasının sonlanması halinde HSK tarafından resen ihbarda bulunulması gerekir. İhbar neticesinde Adalet Bakanlığının izin vermesi halinde ilgili hakkında dava açılacaktır.

Nitekim HSK'nın *“Hakim ve savcılar hakkındaki araştırma, inceleme ve soruşturma işlemleri”* konulu 2. No'lu Genelgesinin sonuç kısmının 18 No'lu bendinde *“Sadece disiplin cezasını gerektirecek mahiyette olan ihbar veya şikâyetin kötü niyetle yapıldığı veya delillerin uydurulduğu anlaşılan hâllerde ihbar eden veya şikâyetçi hakkında 2802 sayılı Kanunun 76 ncı maddesi uyarınca Adalet Bakanlığından izin istenmesi, suç isnadı niteliğindeki ihbar ve şikâyetler ile ilgili olarak izin istenmeden genel hükümler uyarınca resen gereğine tevessül olunması,”* gerektiği belirtilmiştir.

Genelgenin bu hükmü Anayasanın ve 6087 sayılı Kanun genel mantığına aykırıdır. Zaten Anayasa ve 6087 sayılı Kanun ile getirilen yeniliklerle uyum sağlanması bakımından 2802 sayılı Kanunda da bir kısım değişikliklerin yapılması gerektiğinden Adalet Bakanlığı tarafından 2802 sayılı Kanunda öngörülen değişiklikleri içeren bir taslak hazırlanmıştır. Hazırlanan taslakta 2802 sayılı Kanunun 76. maddesinin üçüncü fıkrasının kaldırılması öngörülmektedir.

Öte yandan, bu Anayasal ve yasal düzenlemelere paralel olarak, her ne kadar 2802 sayılı Kanunun 76. maddesinde her hangi bir değişiklik yapılmamasına karşın, hakim ve savcılar hakkında görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında suç işleyip işlemediklerini, hâl ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını araştırma ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruşturma işlemlerini yapmak, yapılmış olan şikayetleri sonuçlandırmak Kurulun görev alanında olması nedeniyle bu işlemlerin bir sonucu olan ve sadece disiplin cezasını gerektirecek mahiyette olan ihbar veya şikâyetin kötü niyetle yapıldığı veya delillerin uydurulduğu anlaşılan hâllerde ihbar eden veya şikâyetçi hakkında 2802 sayılı Kanunun 76. maddesi uyarınca da Kuruldan izin istenmesi ve 2802 sayılı Kanunun 76. maddesi hükmünün zımnen mülga olduğunun kabulü gerekmektedir.

Bu bağlamda Adalet Bakanlığı başta olmak üzere bütün ilgili kurum ve kuruluşların görüşüne sunulmuş HSK Genel Kurulunca kabul edilip Resmi Gazete’de yayımlanan 18/10/2011 tarihli ve “**Hakim ve savcılar hakkındaki araştırma, inceleme ve soruşturma işlemleri**” konulu Genelgenin sonuç kısmının 18 No’lu bendinde, “*Sadece disiplin cezasını gerektirecek mahiyette olan ihbar veya şikâyetin kötü niyetle yapıldığı veya delillerin uydurulduğu anlaşılan hâllerde ihbar eden veya şikâyetçi hakkında 2802 sayılı Kanununun 76 ncı maddesi uyarınca **Kuruldan** izin istenmesi, suç isnadı niteliğindeki ihbar ve şikâyetler ile ilgili olarak izin istenmeden genel hükümler uyarınca resen gereğine tevessül olunması,*” gerektiği hükmüne yer verilmişti. Bu çerçevede Genelgenin belirtilen bu hükmü çerçevesinde Kurul Üçüncü Dairesi’nden 2802 sayılı Kanununun 76. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında 2013 yılı içerisinde 14 başvuru yapılmıştır.

Ancak dönemin Kurul Başkanı ve Adalet Bakanı tarafından, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu’nun 76. maddesinin üçüncü fıkrasına göre, hakim ya da Cumhuriyet savcısı hakkında yapılan ve disiplin cezasını gerektirecek mahiyette olan ihbarın kötü niyetle yapıldığının veya delillerin uydurulduğunun anlaşılması hallerinde, ilgililerin TCK’nın 267. maddesi uyarınca yargılanabilmeleri Adalet Bakanlığının iznine tabi tutulduğundan ve mevzuatta bu hususun Kurulun görev alanında olduğuna dair bir düzenleme de bulunmadığından bu tarz taleplerin Adalet Bakanlığına gönderilmesi gerektiğinden bahisle Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Üçüncü Dairesince, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun 76. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca verilen kararlara karşı, yeniden inceleme talebinde bulunulduğundan, hakimler ve savcılar hakkındaki araştırma, inceleme ve soruşturma işlemleri hakkındaki mevzuat uyarınca hangi Kurumun yetkili olduğu, hususları Genel Kurul gündemine alınmıştı.

Genel Kurul’da yapılan görüşmeler neticesinde, 2802 sayılı Kanununun 76. maddesinin üçüncü fıkrasında açıkça “Adalet Bakanlığı” ibaresine yer verilmiş olması, sonradan çıkan ve genel nitelikte hükümler içeren Anayasanın 144 ve 159. maddeleri ile özel nitelikte olan 6087 sayılı Hakimler ve Savcılar Kurulu Kanunu’nda bu maddenin muadili ile örtüşen ve aynı konuda düzenleme getiren bir hüküm de bulunmaması gerekçe gösterilerek ilgili Genelgede yer alan “Kurul” ibaresinin “Adalet Bakanlığı” olarak değiştirilmesine **18/09/2013 tarih ve 624 sayılı karar** ile karar verilmiş ve Genelgenin 2014 yılındaki yasal değişiklikler sonrası yapılan güncellemesinde de bu hüküm korunmuştur.

2. Tazminat Sorumluluğu

Haksız nitelikteki Şikayetlere göre daha ağır nitelikte olan kötü niyetli ve delil uydurarak yapılan Şikayetler neticesinde yargı görevi yürüten hakim ve savcının maddi ve manevi kişilik hakları ağır bir Şekilde zarar görmüŐ olacaktır. Zira mesleki kariyeri bakımından bir karalama ve lekeleme yaŐadığı gibi bir yargı mensubu olarak yaŐadığı çevreye, ailesine ve topluma karşı da hasız ve kötü niyetli ithamlar nedeniyle rencide edilmiŐtir. Bütün bu nedenlerle kötü niyetli ve delil uydurarak yapılan Şikayetler neticesinde Şikayetin iŐlemden kaldırılması kararının kesinleşmesi neticesinde ilgili hakim ve savcı tazminat davası açabilir.

Yukarıda vurgulandığı üzere Yargıtay'ın genel kabul görmüŐ uygulamaları dikkate alındığında manevi tazminata karar verilebilmesi için; 4721 sayılı TMK'nın 24. maddesi hükmünde genel olarak açıklanan kişilik haklarına bir saldırı bulunması, kişilik hakkı zedelenen kişinin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması gibi eylemi haklı kılan ve manevi tazminat sorumluluğunu ortadan kaldıran bir hukuka uygunluk nedeninin bulunmaması zorunludur.

Anayasanın 36. maddesi ile tanınmıŐ olan hak arama, bir başka deyiŐle ihbar ve Şikayet hakkının kullanılması nedeniyle kişilik hakları zarara uğrasa bile, hak arama özgürlüğü üstün bir hak olarak hukuka uygunluk nedeni sayıldığından bundan zarar gören kişilerin tazminat hakkının doğmayacağı kuŐkusuzdur. Ancak bu özgürlük sınırsız olmayıp, ihbar ve Şikayet hakkının kasten ve zarar verme amacı ile veya keyfi olarak ya da uzak ihtimallere göre, herhangi bir delil ve emare bulunmadan, yeteri kadar araştırma yapılmaksızın kullanılmaması gerekir. Aksi halde hak arama özgürlüğünün kötüye kullanılmış olması nedeniyle hukuka uygunluk nedeni ortadan kalkacağından manevi tazminata karar verilmesi gerekeceğinden de kuŐku duyulmamalıdır²⁴. Mesela hakim ve savcının tam terfi veya atama döneminde özellikle terfisinden geri kalması veya atamasının yapılmaması için işlemediğini bildiği halde onu rüŐvet almakla itham eden Şikayetçinin iyi niyeti söz konusu değildir. Burada bir hakkı kullanmaktan ziyade kötü niyetli bir Şikayette bulunmak suretiyle hakim ve savcıyı zarar uğratmak kastı olduğundan bu kişi bakımından manevi tazminat koŐulları oluŐmuŐ olacaktır.

Burada hakim ve savcının kişilik hakları ile Şikayetçinin Şikayet hakkı arasında çatıŐan yararlar dengesi hakim ve savcı aleyhinde ağır bir Şekilde Şikayetçinin kötü niyet ve

²⁴ **Yargıtay 4. HD.**, 2015/7330 E., 2016/8358 K., 27.06.2016 T., <https://legalbank.net/belge/y-4-hd-e-2015-7330-k-2016-8358-t-27-06-2016-sikayet-hakkinin-kotuye-kullanilmasi-ve-manevi-tazminat-/2443355>, E.T.: 22/06/2020

kastından kaynaklı olarak bozulmuştur. Bozulan bu dengenin zarar gören lehine tazminatla giderilmesi gerekmektedir.

D. HAKİM VE SAVCININ HAKSIZ VE KÖTÜ NİYETLİ İHBAR VE ŞİKAYETLERDEN HABERDAR OLMASI

6087 sayılı Kanununun 32/6. maddesi uyarınca hakim ve savcılara, savunmaları alınmış olmadıkça, haklarındaki şikâyet ve ihbar üzerine verilen kararlar tebliğ edilmez. Diğer bir ifade ile hakim ve savcı, hakkında yapılan ihbar ve şikayetten ancak soruşturma izni verilmesi neticesinde müfettiş veya muhakkik vasıtasıyla savunmasının alınması halinde haberdar olabilmektedir. Yapılan ihbar ve şikayet neticesinde inceleme veya soruşturma izni verilmemesi halinde hakim ve savcının yasal olarak bu ihbar ve şikayetten haberdar olması mümkün değildir.

Diğer taraftan kötü niyetli veya delil uydurarak yapılan bir şikayet veya ihbar neticesinde inceleme veya soruşturma izni verilemese de “kötü niyetli veya delil uydurma” hususu sabit olan bir ihbar ve şikayetten dolayı HSK’nın iftira suçundan resen ihbarda bulunması gerekir. İhbar neticesinde zarar gören olarak hakim ve savcının soruşturma aşamasında haberdar edilmesi gerekir. Bu şekilde zarar gören olarak kötü niyetli veya delil uydurarak yapılan bir şikayetten haberdar olan hakim ve savcı şikayet ve tazminat haklarını kullanabilir.

Uygulamada HSK, yapılan ihbar ve şikayetlere ilişkin “kötü niyetli veya delil uydurarak yapılan bir şikayet” konusunda bir denetim yapmadığından bu şekilde yapılan ihbar ve şikayetler nedeniyle resen iftira suçundan suç duyurusunda bulunmamaktadır.

Bu şekilde ilgilinin savunması alınmadığından gizli kalan haksız ve kötü niyetli ihbar ve şikayetlerin bir diğer öğrenilme hali de Bilgi Edinme Kanunu kapsamında hakim ve savcının kendisi hakkında derdest veya işlemde kaldırılmış soruşturma evraklarına ilişkin bilgi talep etmesidir. Bu şekilde de hakim ve savcı haksız, kötü niyetli veya delil uydurarak yapılan şikayetlerden haberdar olabilir.

5237 sayılı TCK’nın 267. maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca iftira suçundan dolayı dava zamanaşımı, mağdurun fiili işlemediğinin sabit olduğu tarihten başlayacaktır. Dolayısıyla kötü niyetli veya delil uydurarak yapılan bir şikayet nedeniyle hakim ve savcı hakkında iftira suçunu işleyen kişiler bakımından zamanaşımı hakim ve savcı hakkında ihbar ve şikayet neticesinde inceleme veya soruşturma izni verilmemesine ilişkin kararın kesinleşmesi ile başlayacaktır.

Hakim ve savcı vakıf olduğu haksız ihbar ve şikayet hakkında kendi hakkındaki disiplin soruşturmasının lehine sonlanması halinde cezai bakımından gereği için savcılığa başvuruda bulunabileceği gibi kendisi hakkında haksız, kötü niyetli veya delil uyduran şikayetçi veya ihbarcı hakkında tazminat davası da açabilecektir. Dolayısıyla haksız şikayet nedeni ile açılan manevi tazminat davalarında, şikayet eden kişi ceza davasında beraat etse bile, hukuk mahkemesinde açılan manevi tazminat davasında tazminata mahkum edilebilir²⁵.

E. HAKSIZ İHBAR VE ŞİKAYET NEDENİYLE KORUMA TEDBİRİ UYGULANMIŞ OLMASI HALİNDE TAZMİNAT SORUMLUĞU

Bilindiği üzere 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun Yedinci Bölümünde, "Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat" ana başlığı altında, 141 ila 144. maddelerinde haksız koruma tedbirleri uygulanması nedeniyle tazminat isteme şartları ve sonuçları ele alınmıştır. Kanunun 141. maddesinde hangi durumlarda tazminat talep edilebileceği, 142. maddesinde tazminat isteminin şartları, 143. Maddesinde tazminatın geri alınması, 144. maddesinde de tazminat isteyemeyecek kişiler düzenlenmiştir²⁶.

Hakim ve savcılar hakkında haksız, kötü niyetli ve deli uydurularak yapılan şikayet neticesinde ayrıca ceza soruşturması yürütülmüş ve hakim ve savcı hakkında koruma tedbirleri uygulanmış ve soruşturmanın nihayetinde isnatların asılsız olduğunun anlaşılması halinde hakim ve savcı haksız, kötü niyetli ve delil uydurularak yapılan şikayet nedeniyle uğradığı maddi ve manevi zararı CMK'nın 141 ve devamı maddeleri kapsamında tazmin etmeyi talep edebilecektir. Bu noktada haksız, kötü niyetli ve delil uydurularak yapılan şikayet nedeniyle yürütülen disiplin soruşturmasında ise şikayet edilen hakim ve savcı, 2802 sayılı Yasanın 76.

²⁵ "...O halde, bazı delil ve emarelere dayanılarak gerçekleşen bir şikayet ya da açılan ceza davası sonunda verilen beraat kararı, soyut olarak o şikayet veya davanın hukuka aykırı olduğunun delili sayılamaz. Haksız şikayet ya da haksız ceza davası açıldığı hukuksal sebebine dayanan manevi tazminat davalarında, şikayet ya da dava hakkının kötüye kullanılıp kullanılmadığı, bir başka ifade ile şikayetin veya davanın hukuka aykırı olup olmadığı sorunu ancak, şikayetçinin veya davacının şikayetine dayanak yaptığı kanıtların hukuk hakimisi tarafından değerlendirilmesi ile çözümlenmelidir. Ceza hakiminin delilleri takdir konusundaki kanaati, hukuk davasına etkili değildir.

Bu durumda, davalının, davacının suçsuz olduğunu bildiği durumda onu zararlandırmak amacıyla dava ettiği sabit olmadığından; davacı aleyhine bazı delil ve emarelere, özellikle tanık beyanlarına dayanarak dava açtığı anlaşıldığından, verilen beraat kararı delil yetersizliğine dayandığından deliller mevcut olup, sanığın cezalandırılmasını gerektirecek yeterlikte olmadığı belirlendiğinden manevi tazminatla sorumlu tutulabilmesi mümkün görülmemiştir..." , Yargıtay HGK., 2008/4-421 E., 2008/422 K., 04.06.2008 T., <https://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?t=31962>, E.T.: 22/06/2020.

²⁶ **Günay, Erhan** : Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat ve Hakimlerin Hukuki Sorumluluğu, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s.70 vd.

maddesi gereğince hakkındaki haksız şikayet nedeniyle disiplin soruşturması yürütülmesi nedeniyle uğradığı manevi zararın giderilmesi için şikayetçi hakkında tazminat davası açabilir.

SONUÇ

Kişi ve kurumların anayasal hak arama hürriyeti ve şikayet hakları kapsamında kendilerine veya bir başkasına zarar veren hakim ve savcılar hakkında ihbar ve şikayette bulunabilirler. Ancak bu ihbar ve şikayetlerin hakim ve savcılarının başta “lekelenmeme” hakkı olmak üzere diğer temel haklarına saldırı niteliğinde olmaması gerekir. Aynı şekilde hakim ve savcılarının lüzumsuz ihbar ve şikayetlerle sürekli meşgul edilmemesi de önemlidir. Bütün bu hususlar çerçevesinde kanun koyucu 2802 sayılı Kanunda hakim ve savcılar ile alakalı yapılacak ihbar ve şikayetlere ilişkin esaslar ile haksız ve kötü niyetli ihbar ve şikayetler bakımından uygulanacak idari, hukuki ve cezai yaptırımlar düzenlenmiştir.

Hakim ve savcılar hakkında yapılacak ihbar ve şikayetlerin bakımından şekil ve esas bakımından içermesi gereken hususları düzenleyen Kanunun 97. maddesi önemli düzenlemeler içermektedir. Diğer bir ifade ile Kanunun bu maddesi ile disiplin işlemine konu edilecek ihbar ve şikayetler bakımından bir standart oluşturulmuştur. Ancak burada ihbarcısı veya şikayetçisi belli olmamasına karşın somut delillere dayandığı değerlendirilen dilekçelerin işleme konulması hususu uygulamada sorunların yaşanmasına neden olmaktadır. Zira “somut delil” kavramının geniş yorumlanması halinde neredeyse bütün şikayetçisi belli olmayan ihbar ve şikayetler işleme alınabilecektir. Bu ise kanun koyucunun amacını aşan bir durumdur. Bu nedenle anayasal dilekçe hakkının bir gereği olarak şikayet hakkını kullanan vatandaşın bu hakkını denetlenebilir bir şekilde kendi kimlik bilgileriyle yapması aksi takdirde şikayetin işleme konulmaması gerekir. Bu nedenle bu maddenin mevcut halde dar yorumlanması gerekir. Ayrıca 2802 sayılı Kanunda değişiklik yapıldığında maddenin düzeltilmesi gerekir.

İhbar ve şikayette bulunan kimse, elinde şikayetine konu edeceği olayın vukuuna delalet edecek ciddi ve inandırıcı kanıtları bulunmadığı halde, sırf tahmin ve benzetmeye dayanarak yada vasat düzeyde bir kimsenin dahi yeterliliğini tartışabileceği kanıtları yeterli sayarak bir suçlama ile şikayet yoluna gitmiş ise bu kişinin davranışında aşırılığın, hukuka aykırılığın ve ağır kusurun varlığını kabul zorunludur. Bu durumda da elbette haksız ve sorumluluk doğuran bir şikayet söz konusu olacaktır. Dolayısıyla hakim ve savcılar hakkında yapılan şikayetlerde “haksızlık” durumunun tespiti bakımından bu kriterlerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Haksız şikayet halinde 2802 sayılı Kanunun **“İhbar ve şikayet”** kenar başlıklı 76. maddesinin ikinci fıkrasındaki düzenleme uyarınca soruşturma için özel

olarak müfettiş veya yetkili gönderilmesini gerektirmiş olan bir Şikayetin haksız olduğunun anlaşılması halinde soruşturma için Devletçe yapılan masraflar hakkında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 329. maddesi uygulanacaktır. Burada Şikayetçinin sorumlu olabilmesi için hakim ve savcı hakkında müfettiş veya muhakkik atanmış olması gerekmektedir. Ayrıca haksız Şikayette bulunan kişinin idari sorumluluğunun yanında hukuki olarak haksız Şikayette bulunmak suretiyle maddi ve manevi kişiliğine zarar verdiği hakim ve savcı karşısında tazminat sorumluluğu da bulunmaktadır.

Diğer taraftan kötü niyetli ve delil uydurularak yapılan Şikayetlerde ise ortada kasıtlı bir zarar vermek arzusu söz konusudur. Burada kişi bir hak aramaktan ziyada olmamış veya olmasına rağmen niteliğini değiştirerek Şikayete konu ettiği vakıalarla ilgilinin zarar görmesini amaçlamaktadır. Bu Şekilde hakim ve savcı hakkında kötü niyetli veya delil uydurarak Şikayette bulunan kişi hakkında mahkemece 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 267. maddesinin birinci fıkrasında yazılı "*iftira*" suçundan ceza verilecek ve 2802 sayılı Kanunun 76/3. maddesi uyarınca disiplin soruşturması için yapılan masraflarında ödenmesine hükmedilecektir. Ayrıca kötü niyetli ve delil uydurarak yapılan Şikayetler neticesinde hakim ve savcı maddi ve manevi olarak zarar uğratıldığından Şikayetin işlemden kaldırılması kararının kesinleşmesi neticesinde ilgili hakim ve savcı tazminat davası açabilecektir.

KAYNAKÇA

Aldemir, Hüsnü: Hakimlik ve Savcılık Mesleğinin Temel Esasları, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019

Baş, Eylem: Hâkimlerin ve Savcıların Disiplin Yönünden Soruşturulmaları ve İşledikleri Suçlar Nedeniyle Yargılanmaları, Ankara Barosu Dergisi, Y.2016, S.3, s.265-359.

Çakmak, Seyfullah: Hakim ve Savcılar Hakkındaki Araştırma, İnceleme ve Soruşturma İşlemleri, Adalet Dergisi, Y.2012, S.43, s.104-135.

Çiftçioğlu, Cengiz Topel: “2802 Sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununa Göre Hâkim ve Savcıların Disiplin Soruşturmaları”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.13, S.1 (2011), s.27-157.

Eraslan, Yunus: Türk Hukukunda Yargı Mensuplarının Disiplin Sorumluluğu, 1 Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.

Ercan, İsmail: Hâkim ve Savcıların Disiplin Sorumluluğu, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı Kamu Hukuku Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2008.

Eskiler, Selman: Hakim ve Savcıların Disiplin, Cezai ve Hukuki Sorumlulukları , 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.

Gökcan, Hasan Tahsin : Haksız Fiil Hukuku ve Maddi – Manevi Tazminat Davaları, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009.

Gözler, Kemal : Türk Anayasa Hukuku, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa, 2000.

Günay, Erhan : Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat ve Hakimlerin Hukuki Sorumluluğu, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.

Özen, Muharrem : Hakimin Cezai Sorumluluğu, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005.

Serttaş, Alp Tolgahan: Türk Ceza Hukukunda İftira Suçu (TCK m. 267), 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018.

